

Høring av forslag om endringer i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst

Miljødirektoratet sender på høring endringer i forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst.

Forskriften retter seg først og fremst mot jegere og fangstfolk, og det meste av offentlige regler om jakt, felling og fangst er samlet i denne forskriften. I tillegg regulerer forskriften gjennomføring av den obligatoriske jegeropplæringen.

Miljødirektoratet ser behov for en presisering av regelverket og modernisering av begrepsbruken knyttet til jegerprøven.

Det er et økende fokus blant jegere for å benytte blyfrie kuler til jakt. Vi foreslår derfor å endre kravet til rifleammunisjon for storviltjakt i forskriften, slik at det blir mulig å benytte homogene blyfrie kuler i kaliber 6,5 til storviltjakt.

Kapittel 3. Jegerprøven

§ 8. Obligatorisk jegerprøve

Da obligatorisk jegerprøve ble innført i 1986 begynte man å bruke ordet kandidat og jegerprøvekandidat om person som deltar på jegerprøvekurs og som skal avlegge jegerprøveeksamen. Candidatus kommer fra det latinske ord «candida», som betyr hvitt. Betegnelsen er bl.a. brukt i de skandinaviske landene i hovedsak om grader som regnes som eksamen av høyere grad. Jegerprøvekurset arrangeres imidlertid i samsvar med voksenopplæringsloven. Vi foreslår å modernisere språket i jegerprøven, og heller bruke begrepet *kursdeltaker*, som også brukes som betegnelse for deltakere på andre kurs i regi av voksenopplæringsloven.

Jegerprøveeksamen kan avlegges fra og med det kalenderåret man fyller 14 år, jf. forskriften § 8. Det obligatoriske kurset skal arrangeres i tråd med lov 19. juni 2009 nr. 95 om voksenopplæring, jf. § 9. I forskrift 18. desember 2009 nr. 1661 om studieforbund og nettskoler slås det fast at deltaker må være fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår for å telle med i tilskuddsgrunnlaget for å få statstilskudd, jf. § 7. For at regelverkene skal samsvare er det naturlig at både jegerprøvekurset og eksamen først kan gjennomføres det kalenderåret vedkommende fyller 14 år. Jegerprøven er i § 8 annet ledd definert som både obligatorisk kurs

og elektronisk eksamen. Vi foreslår å utvide alderskravet i tredje ledd til å gjelde jegerprøven, som omfatter både obligatorisk kurs og elektronisk eksamen.

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Jegerprøven kan avlegges fra og med det kalenderåret kursdeltaker fyller 14 år.

§ 9. Obligatorisk kurs

Jegerprøven ble evaluert i 2015 og det ble gjort endringer gjeldende fra 1. januar 2017. En av endringene var faste gjennomføringsalternativer for hvordan jegerprøvekursen skal gjennomføres i forskriften § 8. Intensjonen med alternativ nr. 2 og beskrivelsen "fem hele sammenhengende dager", var å ivareta kurs som ble gjennomført på dagtid, for eksempel som camper for ungdom. Det viser seg at flere arrangører gjennomfører disse kursene på kveldstid etter jobb og skole, og helt frem til kl. 23 på kvelden. Vi mener at dette ikke er noen god pedagogisk tilnærming hverken for kursdeltaker eller instruktør. Selv om flere av disse kursene kommer ut med bra eksamensresultater, så er holdningsdannelse og varig læring et viktig grunnlag for utvikling av egen praksis ved utøvelse av jakt, felling og fangst. Vi ønsker derfor å presisere i forskriften hvordan denne femdagers varianten skal brukes.

Slik forskriften er utformet er det ikke noe begrensning for hvilken tid på dagen kurset skal gjennomføres i noen av alternativene. Alternativ 2 vil være mer utfordrende enn de andre siden det er 6 timer undervisning per dag og ikke 3 timer som i alternativ 1 og 3. Alternativ 2 har derfor potensiale for sene kvelder med undervisning. Vi foreslår å legge inn en tidsbegrensning for å regulere alternativet i tråd med intensjonen om camper, og at kursdagene begrenses til å gjennomføres i tidsrommet 08.00 - 18.00.

Instruktørutdanningen i § 9 fjerde ledd bør forankres i fastsatt studieplan for utdanning av jegerprøveinstruktører. Dette er en formell utdanning nedfelt i Studieplan for utdanning av jegerprøveinstruktører og ikke et "opplegg", jf.

<https://www.miljodirektoratet.no/instruktørutdanning>

§ 9 annet ledd pkt. 2 skal lyde:

2. Over fem hele sammenhengende dager

<i>Dag 1 (6 t)</i>	<i>Dag 2 (6 t)</i>	<i>Dag 3 (6 t)</i>	<i>Dag 4 (6 t)</i>	<i>Dag 5 (6 t)</i>
Samling 1+5	Samling 2+3	Samling 4	Samling 6+7	Samling 8+9

Den obligatoriske undervisningen må hver dag gjennomføres innenfor tidsrommet 08.00 - 18.00.

§ 9 fjerde ledd skal lyde:

Kurset skal ledes av instruktør som er utdannet etter Studieplan for utdanning av jegerprøveinstruktører fastsatt av Miljødirektoratet.

§ 11. Jegerprøvegebyr og kursavgift

Begrepet jegerprøvegebyr brukes om eksamensavgiften. Vi foreslår å modernisere språket og innføre begrepet eksamensavgift i stedet for jegerprøvegebyr.

Overskriften i § 11 skal lyde:

Eksamensavgift og kursavgift

§ 11 første ledd skal lyde:

Eksamensavgift må være betalt for å avlegge jegerprøveeksamen. Betalingen gjelder for ett eksamensforsøk.

§ 12a. Autorisasjon av jegerprøveinstruktører

Det kreves autorisasjon fra Miljødirektoratet for å undervise som jegerprøveinstruktør, jf. forskriften § 12a. Autorisasjon gis på bakgrunn av fullført utdanning, og Miljødirektoratet kan sette vilkår for autorisasjonen. Ved brudd på vilkårene kan Miljødirektoratet trekke autorisasjonen tilbake, jf. forskriften § 12a annet ledd. Vi foreslår å ta inn i forskriftsteksten muligheten til å trekke tilbake autorisasjonen til også å gjelde brudd på overtredelse av viltloven eller annet relevant regelverk.

Vi foreslår også å forskriftsfeste at utdanning for jegerprøveinstruktører må gjennomføres på nytt dersom Miljødirektoratet trekker autorisasjonen tilbake. Tidligere har dette gått fram av vedtak om tilbaketrekking. For at tilbaketrekkingen skal gi et reelt rettighetstap, foreslår vi at det i vedtaket skal angis når utdanningen tidligst kan påbegynnes.

For å samle reglene som gjelder ved utstedelse av autorisasjon foreslår vi å flytte første punktum i annet ledd til første ledd. Annet ledd vil da samle bestemmelser om tilbaketrekking av autorisasjon.

§ 12a første punktum i annet ledd flyttes til første ledd, nytt tredje punktum:

Miljødirektoratet kan sette vilkår for autorisasjon etter denne paragrafen.

§ 12a annet ledd skal lyde:

Miljødirektoratet kan trekke tilbake autorisasjonen dersom jegerprøveinstruktøren er straffet for overtredelse av viltloven eller annet relevant regelverk, eller ved brudd på gjeldende bestemmelser om jegerprøveopplæringen eller vilkår satt ved utstedelse av autorisasjonen. For å få ny autorisasjon, må vedkommende gjennomføre utdanning for jegerprøveinstruktør på nytt. Det må i vedtaket om tilbaketrekking angis når denne utdanningen tidligst kan påbegynnes.

Kapittel 5. Våpen og ammunisjon

§ 16 Krav til rifleammunisjon

Det er et stadig økende ønske blant jegere å kunne benytte blyfrie kuler til jakt. Dette skyldes i all hovedsak et økt fokus på de negative helseeffektene blyholdige kuler kan ha. Det er flere studier som viser at mikroskopiske fragmenter fra tradisjonelle ekspanderende prosjektiler med blykjerne (blykuler) spres i et område rundt sårkanalen. Det er stor risiko for at disse blir konsumert av mennesker gjennom viltkjøtt (Stokke m.fl 2010 *Blyrester fra jaktkuler i viltkjøtt - en helserisiko*. Norsk veterinærtidsskrift).

I dag finnes det blyfri ammunisjon til de fleste storviltkalibre, men forskriftskravene gjør at tilgjengelige alternativ ikke er egnet for de fleste jaktrifler innenfor det mye benyttede 6,5 kaliberet.

I dagens forskrift § 16 første ledd er det satt krav til kulevekt og anslagsenergi for rifleammunisjon:

Under jakt på elg, hjort, dåhjort, villrein, villsvin, muflon, moskusfe eller felling av ulv og bjørn skal det brukes ammunisjon med ekspanderende prosjektil med minimumsvekt 9 gram og med følgende anslagsenergi:

a) For ammunisjon med kulevekt mellom 9 gram (138,9 grain) og 10 gram (154 grain) skal anslagsenergien være minst 2700 joule (275 kgm) målt på 100 meters avstand, E₁₀₀.

b) For ammunisjon med kulevekt på 10 gram eller mer skal anslagsenergien være minst 2200 joule (225 kgm) målt på 100 meters avstand, E₁₀₀.

Våre naboland Sverige, Danmark og Finland har like krav til rifleammunisjon med bly til det største storviltet. Det er også i disse landene et skille mellom kuler med vekter mellom 9-10 gram og kuler over 10 gram. For de letteste kulene er kravet likt det norske kravet på 2700 joule målt på 100 meters avstand, E₁₀₀, mens for de tyngste kulene er kravet 2000 joule E₁₀₀, som er noe mindre enn i Norge. For blyfrie kuler har Finland kommet med en forskriftsendring, gjeldende fra 1. mars 2020, der kravet for kulevekt og anslagsenergi er senket. Dette gjør at blyfri ammunisjon i kaliber 6,5 er tillatt på det største storviltet hvis kula har en vekt på 7,8 gram og en anslagsenergi på 1900 joule E₁₀₀. Danmark har ikke endret sitt regelverk, men her anbefales det å gjøre samme endring som i Finland, men med et noe strengere krav til anslagsenergi.

Blyfrie riflekuler produseres i dag som oftest som homogene kuler, det vil si at de har samme legering tvers gjennom kula. Disse lages i all hovedsak av kobber eller messing. Det finnes også blyfrie kuler med tinnkjerne omgitt av en kobber eller messingmantel, som fungerer som de tradisjonelle blykulene. Blyfrie kuler vil i enkelte tilfeller ikke være 100% blyfrie. Det kan finnes spor etter bly i metallene som benyttes i produksjonen av riflekuler. Begrepet blyfri brukes derfor i denne sammenhengen om kuler der bly ikke er tilsatt med hensikt og bly ikke er en nødvendighet for kulas funksjon. Felles for alle alternative materialer er at de har en lavere egenvekt enn bly. For å fylle kravet til vekt må disse kulene lages større, og siden diameteren er bestemt av våpenets kaliber må økningen i vekt skje ved å øke prosjektillets lengde. Dette kan gi problemer med stabiliteten til kula, noe som gir dårligere presisjon og funksjon.

Det er i de senere år gjennomført en rekke tester av blyfrie kuler. En av utfordringene i dette tilfellet er at 6,5 mm er et nordisk kaliber, noe som gjør at det er få tester av dette kalibret sammenlignet med andre storviltkalibre. Det svenske jägareförbundet har fått det tyske Hochschule für nachhaltige Entwicklung (Eberswalde universitet for bærekraftig utvikling) HNE, til å gjennomføre en test av homogene kuler og tradisjonelle blykuler i kaliber 6,5x55 (Gremse, C. & Rieger, S. 2014. 6, 5 x 55 SE (C. I. P.) *A comparison of rifle bullet terminal performance in*

ballistic simulant material for big game hunting purposes. HNE Eberswalde).

https://jagareforbundet.se/contentassets/7099893fd13b45b98e1900d2ea165fee/65x55_se.pdf

Her ble tre homogene kuler, Lapua Naturalis 9,1 gram, Barnes TTSX 7,8 gram og Hornady GMX 7,8 gram, testet mot to tradisjonelle og mye benyttede blykuler, Lapua Mega og Norma Oryx begge på 10,1 gram, for å sammenligne egenskapene. Egenskaper som testes er blant annet hastighet, anslagsenergi og avsatt energi i ballistisk gelatin. Når det gjelder anslagsenergi, viser testen at det er liten forskjell mellom de lette blyfrie kulene, og de tyngre tradisjonelle blykulene. Lapua Naturalis på 9,1 gram har på grunn av lavere hastighet også lavest anslagsenergi i testen. Testen viser, gjennom de ballistiske målingene, at avsatt energi i gelatinblokk og kulas anslagsenergi er veldig lik for begge de letteste homogene kulene og de tyngre blykulene. Resultatene viser at homogene kuler på 7,8 gram har like gode egenskaper som storviltekule, både når det gjelder anslagsenergi og avsatt energi i gelatinblokk, som de tyngre blykulene som var med i testen. De blyfrie kulene hadde et vekttap på 0,4-1,5 %, mens blykulene hadde et vekttap på 6,3-16,2 %. Det lave vekttapet gjør at kula beholder mer energi, og har større inntrengingskraft.

Bakgrunnen for dagens krav baseres på den kunnskap og erfaring som fantes i 1971, og tilsvarende når forskriften ble justert i 1982. Kravene er med andre ord ikke forankret i vitenskapelige tester som viser hvor stor anslagsenergien må være for å gi rask og effektiv avliving av storvilt. Likevel er det ingenting som tyder på at de kravene vi har i dag er satt for lavt. Nesten 40 års erfaring med dagens regelverk, og en stor utvikling innen kuleproduksjon og testmuligheter i samme periode, gjør at vi i dag har bedre forutsetninger for å vurdere kravet til anslagsenergi. I dag fremstår todelingen av kulevekter, og da med et betydelig høyere anslagsenergikrav for de letteste kulene, som lite logisk. Anslagsenergien er et forhold mellom kulas vekt og hastighet, og det gir derfor liten mening at det er satt et betydelig høyere krav for kuler med vekt mellom 9 og 10 gram. Den tyske testen (Gremse, C. & Rieger, S. 2014) viser at de homogene 7,8 grams kulene hadde samme effekt som de tyngre blykulene som var med i testen. De lettere kulene gir høyere hastighet, som igjen gir bedre anslagsenergi. Selv om kulene blir lettere blir de ikke mindre i størrelse enn sammenlignbare blykuler, siden det er egenvekten til metallet som er lettere. En lettere homogen kule vil derfor ekspandere til samme størrelse som en tyngre blykule, og gjennom dette potensielt gi samme sårkanal.

Dagens regelverk, både i Norge og resten av Norden, benytter kulevekt og anslagsenergi for å fastsette hvilken ammunisjon som kan benyttes. Anslagsenergien og kulevekta er enkle parameter å forholde seg til både for jeger og kontrollør, og det er derfor ønskelig å videreføre dette.

Det har blitt mer og mer vanlig å montere lyddempere på storviltrifler. Bruk av lyddemper gjør skyting mindre skadelig for hørselen både på bane og på jakt, samtidig som våpenet får mindre rekyl og virker stødigere. Det er ved ettermontering av lyddemper vanlig å kappe rifleløpet noe for å gi våpenet bedre balanse. Et kortere løp vil gi noe lavere utgangshastighet som igjen vil gi lavere anslagsenergi. Dette vil i enkelte tilfeller kunne føre til at anslagsenergien ikke blir høy nok til å fylle kravene i forskriften. Jegeren vil alltid ha et selvstendig ansvar for å sette seg inn i hvilken betydning slik modifisering av våpenet vil ha for den praktiske bruken, og hvilke begrensninger dette gir.

En endring i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst for å åpne for lettere vekt på homogene kuler, gir også anledning til å forenkle regelverket rundt blyholdige kuler. Ved å sette nedre vektgrense for blyholdige kuler til 9 gram, og sette anslagsenergikravet likt dagens krav for de tyngre kulene på 2200 joule E₁₀₀, vil vi skape en bedre helhet i ammunisjonskravene. Det blir ett vektkrav for blyfrie kuler og ett vektkrav for blyholdige kuler, med felles anslagsenergikrav til de største storviltartene.

Vi har ikke foreslått endringer i § 16 annet ledd, der det i gjeldende bestemmelser ikke er noen nedre grense for kulevekt, men kun et krav om at anslagsenergien er 980 joule E_{100} . Ettersom det her ikke er satt en nedre kulevektgrense, men kun et anslagsenergikrav, har ikke denne bestemmelsen samme ekskluderende effekt på blyfrie homogene kuler.

Vi foreslår å endre § 16 første ledd, slik at det vil være mulig å benytte homogene blyfrie kuler i kaliber 6,5 til storviltjakt.

§ 16 første ledd skal lyde:

Under jakt på elg, hjort, dåhjort, villrein, villsvin, muflon, moskusfe og ved felling av ulv og bjørn skal det brukes ammunisjon med ekspanderende prosjektil. I tillegg må følgende krav være oppfylt:

- a) *Minste tillatte kaliber er 6,5 (.264''/6,71 mm).*
- b) *Minste tillatte kulevekt er 9 gram (138,9 grain) for kuler med mantel og blykjerne, og 7,8 gram (120 grain) for blyfrie kuler.*
- c) *Minste tillatte anslagsenergi på 100 meter (E_{100}) er 2200 joule.*

Det finnes i dag treningsammunisjon som til en viss grad kan ekspandere ved treff. Disse kulene er ikke konstruert for å være ekspanderende, noe som gjør at selve ekspansjonen i mange tilfeller ikke vil være kontrollert og konsekvent. For å unngå bruk av slik ammunisjon til jakt foreslår vi et nytt tredje ledd som presiserer at slik ammunisjon ikke er tillatt til jakt på storvilt.

§ 16 nytt tredje ledd skal lyde:

Under jakt på storvilt er det ikke tillatt å benytte helmantelkuler og matchkuler med hullspiss, plastspiss eller annet materiale laget for treningsskyting.

Kapittel 11. Klageadgang, dispensasjon, straff og ikrafttreden

§ 39. Dispensasjon

Kommunen er i § 39 tredje ledd gitt myndighet til å gi personer som har fylt 16 år inntil ett års utsettelse med å ta Jegerprøvens obligatoriske kurs dersom det ikke er kurstilbud i rimelig nærhet: *"Kommunen kan etter søknad gi personer som har fylt 16 år inntil ett års utsettelse med å ta Jegerprøvens obligatoriske kurs dersom det ikke er kurstilbud i rimelig nærhet".*

Denne bestemmelsen ble innført da jegerprøven ble obligatorisk i 1986 og man ikke nødvendigvis hadde tilstrekkelig kurstilbud og instruktører landet over. Miljødirektoratet foreslår nå å oppheve denne bestemmelsen, da vi anser det som svært viktig at det obligatoriske jegerprøvekurset er gjennomført før man starter med egen jaktutøvelse.

Selv om noen greier å tilegne seg nok fagkunnskap på egen hånd til å bestå jegerprøveeksamen, så er det den obligatoriske opplæringen som danner grunnmuren for egen utøvelse. Nye jegere skal med utgangspunkt i opplæringen utvikle og praktisere gode holdninger. Det er lagt stor vekt på etikk og moral gjennom hele kurset, både i undervisningen og gjennom gruppediskusjoner. I tillegg får kursdeltakerne praktisk opplæring i bruk av våpen, med stort fokus på våpensikkerhet og human jakt. Vi anser at dette ikke vil være tilstrekkelig ivare tatt ved selvstudium. Det er også jegerprøvens intensjon å skape forståelse og aksept for jakt i befolkningen. Hver enkelt jeger har

derfor et ansvar for å utøve en human og forsvarlig jakt som er forankret i den obligatoriske opplæringen.

§ 39 tredje ledd foreslås opphevet.